

Rapport från expertgruppsmöte inom frukt och grönsaker den 21 september 2026

1. Sammanfattning

Marknadsläget för frukt och grönsaker präglas fortsatt av höga produktionskostnader och stora variationer mellan olika delar av EU. Värme och torka har påverkat flera grödor, samtidigt som andra produktionsområden har haft problem med bland annat kraftig nederbörd, stormar och frost. För äpplen rapporteras på flera håll lägre skördar och kvalitetsproblem. Även produktionen av päron, citrus, tomat och potatis har påverkats, medan stenfrukter generellt förefaller ha klarat säsongens väderförhållanden bättre.

Kommissionen presenterade delar av ett första utkast till ändringar av handelsnormerna för frukt och grönsaker. Förslagen berör bland annat donation av produkter som inte uppfyller minimikraven, ursprungsmärkning, blandningar och rapportering av kontroller. En genomgång av medlemsstaternas kontrollrapportering visar samtidigt på brister i datakvaliteten. Underlaget indikerar att donation i dag används i mycket begränsad omfattning för partier där avvikelser från handelsnormerna konstaterats.

Kommissionen presenterade även nya och uppdaterade verktyg för marknadsbevakning. Under övriga frågor behandlades bland annat en UNECE-undersökning om användningen av handelsnormer, samordningen av EU ståndpunkter inför kommande UNECE-möte samt det stegvisa införandet av ELAN.

Nästa möte: 27 november 2026

1.1 Godkännande av dagordningen

Presidiet presenterade dagordningen som lämnades oförändrad.

1.2 Marknadsläget inom frukt- och grönsakssektorn

Inflationen inom EU uppgick i augusti 2026 till 3,2 procent. Prisutvecklingen varierar mellan olika varugrupper. Energipriserna har stigit mer än den allmänna prisnivån, medan livsmedelspriserna har stigit i långsammare takt.

Priserna på mineralgödsel har varierat under 2026. Priset på kvävegödsel steg under våren men har därefter sjunkit. Priset på kalium har varit förhållandevis stabilt, medan priset på fosfor har ökat under senare tid.

Flera medlemsstater rapporterar samtidigt ett fortsatt ansträngt kostnadsläge för producenterna. Höga kostnader för bland annat mineralgödsel, drivmedel och energi lyfts fram, liksom ökade kostnader för förpackningsmaterial, plast och transporter. Det rapporteras även om svårigheter att rekrytera tillräckligt med säsongsarbetskraft i vissa produktionsområden.

1.2.1 Äpplen och päron

Marknaden för äpplen har under året präglats av relativt goda lagernivåer från föregående skörd. Exporten har ökat samtidigt som importen minskat jämfört med föregående säsong. I början av skördesäsongen låg priserna under såväl föregående års nivå som femårsgenomsnittet.

Varmt och torrt väder har samtidigt påverkat produktionen i delar av södra och centrala Europa. Från berörda produktionsområden rapporteras lägre skördar och i flera fall kvalitetsproblem, exempelvis mindre fruktstorlek, solskador och ojämn mognad. I vissa områden väntas en större andel av äppelskörden gå till förädling, vilket innebär lägre marginaler för producenterna.

Utvecklingen varierar samtidigt mellan produktionsområden. På vissa håll förefaller äppelproduktionen ha påverkats relativt lite av sommarens värme. Det finns också indikationer på att priserna på äpplen kan komma att stiga under säsongen. Förändrade förutsättningar på exportmarknaderna kan samtidigt innebära att större volymer behöver avsättas på den europeiska marknaden.

Även päronproduktionen har påverkats av den varma odlingssäsongen. Från flera produktionsområden indikeras minskade skördar, men påverkan förefaller generellt vara mindre än för äpplen. I andra delar av EU förväntas däremot en ökad päronskörd.

I delar av EU har produktionen i stället påverkats av brist på värme, kraftig nederbörd och stormar. Även vinterfrost har lokalt orsakat skador på fruktträd.

1.2.2 Citrus

Priserna på apelsiner ligger över femårsgenomsnittet samtidigt som skörden varit relativt svag. Importen har därför varit något högre och exporten lägre än normalt. Även importen av småcitrus har ökat. Importens sammansättning har förändrats. Priserna på citroner är fortsatt höga.

Utsikterna för citrusproduktionen varierar mellan olika produktionsområden. Det rapporteras både om mindre fruktstorlekar och om förutsättningar för relativt goda skördar. Torka och höga temperaturer har på vissa håll påverkat produktionen av småcitrus negativt, även om vissa sorter förefaller ha klarat förhållandena bättre. Citronproduktionen har i vissa områden återhämtat sig något men ligger fortfarande under en optimal nivå.

1.2.3 Tomat

Preliminära uppgifter visar att EU produktion av tomater för färsk konsumtion ökade under 2025. Under sensommaren 2026 låg priserna ungefär i nivå med föregående år och femårsgenomsnittet. Importen från Marocko och Västsahara har minskat under 2026, samtidigt som den turkiska produktionen har påverkats av kallt väder. EU export av färska tomater har varit relativt stabil och Storbritannien är fortsatt en viktig exportmarknad.

Utvecklingen under 2026 skiljer sig mellan medlemsstater och produktionsområden. På vissa håll har varmt väder hämmat tillväxten och minskat skördarna, medan gynnsammare väder i andra områden har bidragit till ökade skördevolym. Det finns samtidigt förväntningar om en god skörd av tomater för förädling i delar av EU.

1.2.4 Potatis

Flera medlemsstater rapporterar utmaningar inom potatisproduktionen. Odlingsarealen har minskat i flera länder, bland annat efter den stora produktionen 2025 som bidrog till ett utbudsöverskott och pressade priser. Torka och höga temperaturer uppges samtidigt ha påverkat avkastningen negativt i vissa produktionsområden.

I andra delar av EU har stora nederbördsmängder sent under säsongen lett till översvämningar och röta, med negativ påverkan på potatisproduktionen.

1.2.5 Stenfrukter

Stenfrukter förefaller generellt ha påverkats mindre av sommarens varma och torra väder än flera andra fruktgrödor. Från vissa produktionsområden rapporteras god produktion av persikor, nektariner, aprikoser och plommon. Samtidigt uppges import från tredjeländer sätta press på priserna. Det rapporteras också om ökad efterfrågan på stenfrukt, vilket bedöms kunna hänga samman med det varma vädret.

1.2.6 Övrigt

Sommarens värme och torka har i vissa delar av EU fått stora konsekvenser för jordbruket, med betydande skördebortfall i vissa områden och produktionsgrenar.

På andra håll har kall vinter, stormar och kraftig nederbörd påverkat sektorn negativt. Utöver skördeskador har störningar i elförsörjningen lokalt försvårat lagringen av färska produkter.

1.3 Information om planerade ändringar av delegerad förordning (EU) 2023/2429 om handelsnormer för frukt och grönsaker

Kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/2429 innehåller bestämmelser om handelsnormer för frukt och grönsaker. För färska frukter och grönsaker finns dels en allmän handelsnorm, dels produktspecifika handelsnormer för ett antal produkter.

Delar av ett första utkast presenterades och utkastet kommer att vara tillgängligt i sin helhet vid nästa möte. Den första föreslagna ändringen rör artikel 1.2 c om innehåll och tillämpningsområde. I dagsläget hänvisar bestämmelsen till KN-nummer **0803 90 10**, *färska bananer, andra än mjölbananer*. Förslaget är att antingen ersätta detta med den mer generella KN-koden **0803 90**, *andra bananer, inbegripet mjölbananer, färska eller torkade*, eller med de två mer specifika KN-numren **0803 90 11**, *färska bananer av typen Plátano de Canarias*, och **0803 90 19**, *andra färska bananer*. Valet mellan alternativen avgör därmed om bestämmelsen framöver även kommer att omfatta torkade bananer eller fortsatt endast färska bananer.

Notering: KN-nummer 0803 90 10 upphörde att användas den 1 januari 2024 och ersattes av KN-nummer 0803 90 11 respektive 0803 90 19.

I artikel 5.1 b listas produkter som inte behöver överensstämja med handelsnormerna, med undantag för angivande av ursprungsland. Där föreslås att lägga till produkter som omfattas av sektorn för frukt och grönt när dessa saluförs i detaljhandeln med rötter i krukor eller liknande presentation.

Vidare föreslås en ändring i punkt 5.1 c som ska återspegla hur donation av partier hanteras i praktiken samt skydda välgörenhetsorganisationer från att ta emot partier med alltför stora kvalitetsbrister. Förslaget innebär att partier med upp till 20 procent avvikelser från den allmänna handelsnormens minimikrav får doneras osorterade, varvid sorteringen kan delegeras till den mottagande välgörenhetsorganisationen. Innan produkterna erbjuds slutmottagarna ska partiet uppfylla den allmänna handelsnormen, som medger en tolerans på 10 procent för produkter som inte uppfyller minimikraven.

I punkt 5.2, som berör undantag från handelsnormerna inom ett av medlemsstaten definierat produktionsområde, föreslås ett förtydligande av bestämmelserna om transnationella regioner.

Vidare föreslås ett förtydligande av artikel 6.2 om informationskrav för produkter som transporteras i bulk. Bestämmelsen förtydligas så att den även omfattar produkter som ska beredas ytterligare före försäljning till konsument, om slutprodukten omfattas av handelsnormerna. Förtydligandet syftar bland annat till att klargöra reglerna för produkter avsedda för ”ready-to-eat”-beredningar.

I artikel 7.1 föreslås ett förtydligande av hur ursprungslandet ska anges vid detaljhandelsförsäljning. För förpackade produkter ska ursprungslandet anges på förpackningens framsida och vid lösviktsförsäljning på en informationsskylt. För produkter med ursprung i EU får ursprungsangivelsen kompletteras med den nationella flaggan.

Samtidigt stryks hänvisningen i artikel 7.1 till klass, storlek, sort och handelstyp. Detta innebär inte att dessa märkningskrav tas bort. Kraven i bilaga I kvarstår och det nya förslaget hänvisar fortsatt till de märkningskrav som anges där. Ändringen innebär således att den nuvarande dubbelregleringen av dessa märkningskrav tas bort.

I artikel 7.1 föreslås även ett bredare krav för att motverka vilseledande information om produkters ursprung. I dag ska ursprungslandet anges större och tydligare om packarens eller avsändarens land anges eller om sortnamnet för tankarna till en geografisk plats. Förslaget utvidgar detta till att även omfatta varumärken och annan information som kan ge associationer till ett annat geografiskt ursprung. Ett exempel kan vara Charentaismelon, där namnet kan ge associationer till Frankrike även om melonen är odlad i ett annat land. I sådana fall ska det faktiska ursprungslandet anges större och mer framträdande. Ändringen syftar därmed till att minska risken för att konsumenten vilseleds om produktens verkliga ursprung.

I artikel 8.1 föreslås ett förtydligande av reglerna för blandningar. Som undantag från huvudregeln att en blandning ska bestå av olika produkter eller arter föreslås att även tydligt åtskilda sorter av samma art får blandas i samma förpackning. Sorterna får ha olika ursprung, under förutsättning att varje enskild sort endast har ett ursprung. Ändringen syftar till att klargöra vilka blandningar av olika sorter och ursprung som är tillåtna.

I artikel 9.4 föreslås ett nytt rapporteringskrav för tredjeländer som har fått sina kontroller av handelsnormerna före export till EU godkända av kommissionen. De berörda kontrollorganen ska årligen rapportera hur många kontroller som genomförts och hur många fall av bristande överensstämmelse som konstaterats. Förslaget medför även en följdändring av bestämmelserna om notifiering i artikel 11 i genomförandeförordning (EU) 2023/2430.

1.4 Årlig rapportering om kontroller av handelsnormer för frukt och grönsaker

En genomgång av det underlag som medlemsstaterna lämnat via ISAMM formulär 188 avseende genomförda kontroller av handelsnormerna för frukt och grönsaker visar på relativt stora brister i det rapporterade underlaget. Det förekommer bland annat saknade uppgifter, värden som framstår som orimliga samt stora variationer i rapporteringen mellan olika år. Det är därför svårt att dra några generella slutsatser utifrån uppgifterna. För vissa medlemsstater finns stora avvikelser mellan de senast rapporterade uppgifterna och tidigare års rapportering, och det är utifrån underlaget svårt att avgöra om skillnaderna beror på brister i rapporteringen eller på faktiska förändringar i medlemsstaternas kontrollverksamhet.

Med koppling till den tidigare diskussionen om möjligheten att donera partier som inte uppfyller handelsnormernas krav visar det rapporterade underlaget, trots bristerna i datakvaliteten, ett tydligt mönster. Omkring 92 procent av de partier där avvikelser konstaterats bringas i överensstämmelse med handelsnormerna, medan omkring 8 procent destrueras. Endast en bråkdel av en procent rapporteras gå till donation. Donation förefaller således i dagsläget användas i mycket begränsad omfattning som åtgärd för partier där avvikelser konstaterats.

1.5 Marknadsrapporter och marknadsövervakning

Under punkten presenterades nya och uppdaterade underlag för omvärlds- och marknadsbevakning inom frukt- och grönsakssektorn. Delegationerna påminnes om de marknadsöversikter och dashboards som kommissionen löpande utvecklar och tillgängliggör via Agri-food data portal. Portalen innehåller bland annat uppgifter om priser, produktion och handel samt ett antal produktspecifika marknadsöversikter.

Kommissionen informerade även om möjligheten att lägga en bevakning på CIRCABC – Fruits and Vegetables – Public för att få notifieringar när nytt eller uppdaterat material publiceras. Bland det material som nu finns tillgängligt lyftes en marknadsöversikt för päron fram. Därutöver presenterades en ny utgåva av *World and EU fruits and vegetables overview*.

1.6 Övriga frågor

Under övriga frågor uppmärksammades en undersökning från UNECE om användningen av organisationens handelsnormer för färska frukter och grönsaker samt torkad frukt och nötter. Syftet är att kartlägga hur normerna används i internationell handel, vilken praktisk betydelse de har och inom vilka områden de kan utvecklas för att bättre stödja sektorn.

Vidare informerades delegaterna om att samordning pågår av EU ståndpunkter inför UNECE Working Party on Agricultural Quality Standards den 17–18 november 2026. En gemensam ståndpunkt kommer att sammanställas och cirkuleras inför mötet. Vid mötet ska bland annat ändringar och rekommendationer rörande citrusfrukter och äppelsorter behandlas, liksom frågor inom andra produktområden.

Delegaterna informerades också om det stegvisa införandet av ELAN och det fortsatta arbetet med att anpassa regelverket och systemets funktionalitet. Medlemsstaterna uppmanades att kommunicera sina planer för anslutningen till ELAN, inklusive om de avser att integrera sina nationella system med ELAN eller använda systemet direkt. Röstning om förordningsändringar kopplade till ELAN förväntas ske den 19 november i den horisontella kommittén.

Nästa expertgruppsmöte kommer även det att genomföras i hybridform, men delegaterna uppmuntrades att delta fysiskt på plats.